

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 15/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain 18 a §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 1 päivänä lokakuuta 2002 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi ulkomaalaislain 18 a §:n muuttamisesta (HE 160/2002 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 52/2002 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Elina Isoksela, sisäasiainministeriö

- yksikönpäällikkö Juhani Niemelä, ulkoasiainministeriö
- ylitarkastaja Pekka Lampinen, opetusministeriö
- johtaja Mervi Virtanen, työministeriö
- ylitarkastaja Tarja Jukkala, Opetushallitus
- tulosalueenjohtaja Esko Repo, Ulkomaalaisvirasto
- neuvotteleva lakimies Antero Jaakkola, Suomen Kuntaliitto
- maahanmuuttajaneuvoja Anna Leskinen, projektipäällikkö Hilja Leusko ja projektipäällikkö Simo Salo, Inkerikeskus ry
- puheenjohtaja Toivo Iho, Suomen Inkeri-liitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislain pykälää, jossa säädetään oleskeluluvan myöntämisestä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleville henkilöille, joilla on suomalaisen syntyperä.

Maahantulon edellytykseksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi vaatimus suomen tai ruotsin kielen taidosta. Kielitaitovaatimus ei koske Inkerin siirtoväkeen vuosina 1943 ja 1944 kuuluneita tai Suomen armeijassa toisen maailmansodan aikana palvelleita henkilöitä. Paluumuutta-

jan kielitaito edistää hänen kotoutumistaan ja työllistymistään Suomessa.

Muutos tarkoittaa maahantulon edellytysten tiukentumista nykyisestä, sillä voimassa olevan lain mukaan maahantuloon riittää asiakirjoihin perustuva näyttö hakijan tai lähiomaisten suomalaisesta syntyperästä.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevien henkilöiden paluumuuttoon liittyvää erityismenettelyä koskevat säännökset. Erityismenettely liittyy paluu-

muuttajaksi ilmoittautumiseen sekä asuntoedellytyksen täyttämiseen. Myös säännös hakijan perheenjäsenenä muuttavan lapsen iän tarkasteluajankohdasta poikkeaa muiden maahanmuut-

tajien perhesiteen arvioimisajankohdan määrittelevästä säännöksestä.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan keväällä 2003.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomautuksin ja muutosehdotuksin. Valiokunta katsoo samalla, että ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen yhteydessä on tarpeen arvioida nyt tehtävän lainmuutoksen käytännön toimivuutta.

Yksityiskohtaiset perustelut

18 a §. Edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevalle henkilölle. Valiokunta toteaa 18 a §:n 3 momentin 2 kohdan osalta, että hallituksen esityksen perustelujen mukaan riittävällä kielitaidolla tarkoitetaan Euroopan neuvoston yleiseurooppalaisessa viitekehysasiakirjassa esitetyn arvioimisasteikon niin sanottua selviytymistasoa. Kielikokeessa on kysymys Suomen viranomaisten järjestämästä kokeesta, eikä kielitaitoa olisi mahdollista osoittaa muulla todistuksella. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten hallintovaliokunta ehdottaa sääntelyn täsmentämistä niin, että perusteluissa mainittu vaatimustaso ilmenee laista. Muutetussa muodossa laissa säädetään myös siitä, että kysymys on Suomen viranomaisten järjestämästä kielikokeesta.

Valiokunta kiinnittää perustuslakivaliokunnan tavoin huomiota siihen, että poikkeus todistuksen esittämisvelvollisuudesta ei merkitse muutosta 1 momentin 3 kohdan mukaiseen riittävän kielitaidon vaatimukseen.

56 §. Muutoksenhaku Suomen ulkomaanedustuston päätökseen. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan lakiehdotusta on täydennettävä muutoksenhaun mahdollistavilla säännöksillä, jotta se voitaisiin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Lausunnossa katsotaan, että lakiehdotuksen 18 a § sisältää verraten täsmälliset edellytykset määräaikaisen oleskeluluvan myöntämisestä. Viranomaisen päätösvalta on lain säännöksiin sidottua. Oleskelulupa on myönnettävä, jos luvan saamisen edellytykset täyttyvät. Viranomaisen päätös on näin ollen perustuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettussa mielessä hakijan oikeutta koskeva.

Hallintovaliokunta toteaa, että 18 a §:n nojalla oleskeluluvan myöntää ulkomailla Suomen ulkomaanedustusto, jonka päätökseen ei voimassa olevan ulkomaalaislain 60 §:n perusteella voi hakea muutosta. Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan vaatiman muutoksenhakumahdollisuuden toteuttamiseksi ulkomaalaislakiin otettavaksi kokonaan uuden säännöksen muutoksenhausta ulkomaanedustuston päätökseen. Sääntely ehdotetaan toteutettavaksi lisäämällä lakiin siitä lailla 1269/1997 kumotun 56 §:n tilalle uusi 56 §.

60 §. Valitusoikeuden rajoitukset. Edellä 56 §:ään tehdyn muutoksen johdosta valiokunta ehdottaa valitusoikeuden rajoituksia koskevan 60 §:n muuttamista.

Lapsen iän tarkasteluajankohta. Ehdotuksen mukaan oleskelulupa myönnetään päähakijan huollettavana olevalle lapselle, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta ennen kuin hakijalle on myönnetty oleskelulupa. Ulkomaalaislain perheen jäseniä koskeva sääntely lähtee siitä, että täytettyään 18 vuotta lapsi ei enää kuulu laissa määritel-

tyyn ydinperheeseen. Mikäli 18 a §:ää täydennettäisiin sen perusteella, että voidaan ottaa huomioon humanitääriset syyt hakijan huollettavana olevan 18 vuotta täyttäneen lapsen oleskeluluvasta päätettäessä, tulisi yhdenvertaisuusperiaatteen takia perhekäsitettä täydentää kaikkien hakijaryhmien kohdalla. Valiokunta ei tämän vuoksi tässä yhteydessä katso olevan perusteltua tehdä kyseistä muutosta, vaan kysymys on ratkaistava ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Säättämisjärjestys

Hallintovaliokunta on ottanut huomioon perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeudellisen huomautuksen koskien lakiehdotuksen täydentämistä muutoksenhaun mahdollistavilla säännöksillä. Näin ollen lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säättämisjärjestyksessä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Laki

ulkomaalaislain (poist.) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 22 päivänä helmikuuta 1991 annetun ulkomaalaislain (378/1991) 18 a ja 60 §, sellaisena kuin ne ovat, 18 a § laissa 511/1996 ja 60 § laissa 1269/1997, sekä
lisätään lakiin siitä viimeksi mainitulla lailla kumotun 56 §:n tilalle uusi 56 §, seuraavasti:

18 a §

Edellytykset oleskeluluvan myöntämiseksi entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevalle henkilölle

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että:

(1 kohta kuten HE)

2) edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua tapauksessa hakija osallistuu lähtömaassa järjestettyyn paluumuuttovalmennukseen ja esittää Suomen viranomaisen järjestämän kielikokeen suorittamisesta todistuksen, jonka perusteella hänellä on sellainen suomen tai ruotsin kielen taito, joka vastaa Euroopan neuvoston yleiseurooppalaisen viitekehyksen mukaisen kielitai-

don arviointiasteikon taitotasoa A2, jollei paluumuuttovalmennukseen tai kielikokeeseen osallistumista ole pidettävä hakijan olosuhteet huomioon ottaen kohtuuttomana; ja

(3 kohta kuten HE)

(4 mom. kuten HE)

56 § (Uusi)

Muutoksenhaku Suomen ulkomaanedustuston päätökseen

Edustuston tämän lain 18 a §:n nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

HaVM 15/2002 vp — HE 160/2002 vp

60 § (*Uusi*)

Valitusoikeuden rajoitukset

Muissa kuin 55, 56 ja 57 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa ei tämän lain nojalla tehtyihin päätöksiin saa hakea muutosta valittamalla.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Pekka Nousiainen /kesk
vpj.	Pertti Turtiainen /vas	Heli Paasio /sd
jäs.	Janina Andersson /vihr	Aulis Ranta-Muotio /kesk
	Rakel Hiltunen /sd	Pekka Ravi /kok
	Valto Koski /sd	Petri Salo /kok
	Esko Kurvinen /kok	Arto Seppälä /sd
	Kari Kärkkäinen /kd	Marja Tiura /kok
	Paula Lehtomäki /kesk	vjäs. Matti Saarinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.